

אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם ונתתי גשמיכם בעתם וגו'. והשיג לכם דיש את בציר וגו' וישבתם לבטח בארצכם. ונתתי שלום בארץ וישבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבר בארצכם.¹ פירש רש"י², ונתתי שלום - שמא תאמרו הרי מאכל והרי משתה, אם אין שלום אין כלום, תלמוד לומר וכו', מכאן שהשלום שקול כנגד הכל וכו'. יש לדקדק, דהוי ליה להקדים השלום קודם 'ונתתי גשמיכם', ובמקום 'ונתתי גשמיכם' הוי ליה למימר 'ונתתי שלום' ואחר כך 'ונתתי גשמיכם', כיון שהשלום שקול כנגד הכל הוה ליה להקדים החשוב קודם. עוד יש לדקדק, כי מקודם נאמר 'וישבתם לבטח בארצכם' והוא השלום, ומפני מה חזר ואמר אחר כך פעם אחרת 'ונתתי שלום בארץ'.³

ונראה לי, דהפסוק מורה לנו גודל מעלת השלום בלי מחלוקת, כי המחלוקת היא מדה גרועה מאד. ועיקר המחלוקת היא באה מחמת קנאה, שכל אחד מקנא לחבירו⁴, ועיקר הקנאה היא בעשירים, כי עני לבו נשבר ונדקה, כי קנאת אדם הוא באיש הדומה לו בערכו, כמו שאמרו ז"ל (ע"ז נה א)⁵ כלום מתקנא אלא חכם בחכם וכו'; אם כן מה לעני לקנא העני חברו בעניותו, אבל העשיר המרבה הון ואוהב כסף לא ישבע כסף⁶, ומי שיש לו מנה מבקש מאתים^{7,8}, והעשירות אינו עבור חפצי שמים ויש בזה קנאה ושנאה, ועל ידי זה נתהוו קטטות ומחלוקת. אבל העשירות אשר הוא עבור השם יתברך לעשות בו חפצי שמים - אין בזה העשירות קנאה ושנאה כלל.

וזהו מרמז לנו הפסוק ונתתי גשמיכם בעתם וגו' רצה לומר, אף שארבה לכם ואשפיע לכם כל שפע טוב - וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ רצה לומר, שלא יהיה לכם שום קנאה כלל וכלל זה על זה, ויהיה לכם שלום גדול, כי עשירות שלכם יהיה עבור חפצי שמים ולא יהיה בו קנאה ושנאה כלל*. וזאת צריך למידע, שהמחלוקת היא מדה גרועה מאד כידוע, ואין להאריך כי ידוע לכל. אך זאת צריכין למידע, שעל ידי המחלוקת יוכל האדם לבוא בליחה ח"ו למקרה בלתי טהור, כי הקליפות מתדבקין בו⁹. אבל כשיש לו שלום - אין לו לפחוד מזה כלל¹⁰;

וזהו שאמר הכתוב ונתתי שלום בארץ וישבתם ואין מחריד רצה לומר כנ"ל, שלא תחרידו ובל תפחדו מאיזה מקרה רע ח"ו¹¹, כי והשבתי חיה רעה מן הארץ זאת מרמז על הקליפות שישבתו ויתבטלו מהארץ, ולא תפחדו כלל מאיזה מקרה בלתי טהור¹², ואף לא תצטרכו לקרות קריאת שמע על מטתו, וזהו וחרב לא תעבור בארצכם רצה לומר, קריאת שמע נקרא יחרב פיפיות¹³ רצה לומר, שאף בלא קריאת שמע לא יוכלו להדבק בכס איזה קליפות, כי יתבטלו מגודל השלום שיהיה בכס.

או יאמר, אם בחקתי תלכו וגו' ועשיתם אתם ונתתי גשמיכם בעתם וגו'. פירש רש"י¹⁴, יכול זה קיום המצות, כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו וגו' הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם וגו'. יש לשום לב על פירוש רש"י, שאין זה במשמעות התיבות של 'אם בחקותי תלכו' - שיהיו עמלים בתורה; והיה לו לומר 'אם בחקותי תהגו' או 'תעיינו'. גם לשון 'אם' שהוא לשון ספק אינו מובן, שהרי הוא חיוב ואינו רשות¹⁵. גם העירו קדמונינו¹⁶, על מה שאמר 'אם

¹ ויקרא פרק כו: (ג) אם בחקתי תלכו ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם: (ד) ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פרו': (ה) והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את צרע ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם: (ו) ונתתי שלום בארץ וישבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבר בארצכם:

² רש"י: (י) ונתתי שלום - שמא תאמרו הרי מאכל והרי משתה, אם אין שלום אין כלום, תלמוד לומר אחר כל זאת ונתתי שלום בארץ, מכאן שהשלום שקול כנגד הכל. וכן הוא אומר עושה שלום ובורא את הכל:

³ אור החיים: (י) ונתתי שלום בארץ. צריך לדעת למה הוצרך לומר זה אחר שכבר אמר וישבתם לבטח, ואולי שיכוין על עם בני ישראל עצמם שלא יהיה להם פירוד הלבבות שיטע ה' ביניהם שלום ורעות.

⁴ זוהר כרך ג (במדבר) פרשת בלק דף קצה עמוד א: דעני איהו תביר לבא

⁵ תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נה עמוד א: כלום מתקנא אלא חכם בחכם וגבור בגבור ועשיר בעשיר!

⁶ קהלת פרק ה פסוק ט: (ט) אהב כסף לא ישבע כסף ומי אהב בקמון לא תבואה גם זה קבל:

⁷ קהלת רבה (וילנא) פרשה א: אמר ר' יודן בשם ר' איבו אין אדם יוצא מן העולם וחצי תאותו בידו אלא אין אית ליה מאה בעי למעבד יתהון ארבעה מאה ליה תרתי מאון בעי למעבד יתהון תרתי מאון, ואין אית

⁸ בינה לעיתים דרוש מה: ידוע כי הדבר המתוק, כשיטעום האדם ממנו שיעור מוגבל, יערב לו ולא יקוץ בו; אך בהרבות מאכלו ממנו, יהיה אליו לזרא ומאסו. כאשר הזהיר החכם, ע"ה, באמרו [משלי כה, טז]: "דבש מצאת, אכול דייר! פן תשבענו והקאותו". ואולם, בולמוס אהבת כסף אינו כן: כי "אוהב כסף לא ישבע כסף" [קהלת ה, ט], וכל אשר ירבה עשרו, יגדל עוד כוח חמדתו ליותר ויותר, כמאמרם, ז"ל [קה"ר א, יג]: אין אדם נפטר מן העולם וחצי תאותו בידו.

⁹ ספר פרדס רומנים - שער ט פרק ב: המחלוקת שאינה לש"ש שאינם חפצים בהכרעה רק מחלוקת לקנטוריא, הוא מתדבק באשור של גיהנם שהיא הקליפה שאין מקבלת הכרעה והם הם סטרא דשמאלא שלעולם משמאילים לכף חובה ואינם רוצים בהכרעת החסד.

¹⁰ ספר מגן אברהם (טריסק) - פרשת קרח: קרח שהחזיק במחלוקת שלא לשם שמים, שלא היה כוונתו בהמחלוקת שיתכללו הגבורות בחסדים על ידי התכללות יראה באהבה בלתי לה' לבדו על ידי מדת תפארת לפאר אותו יתברך, אך כל כוונתו היה לצורך עצמו ליקח לו התפארות והתנשאות וגבהות הרוח, ולכן החזיק במחלוקת לערער על הכהונה של אהרן ועל הנשיאות של אלצפן בן עוזיאל כי רצה כל הגדולה והכבוד לעצמו, ולכן נחלק ויצא מסוד האחדות ונדחה לבחינת מחלוקת והתפרדות למקום החיצונים ר"ל, וזה מרומז בשמו ק"ח שהוא נוט' חלק קליפות רע, שלקח וקנה לו חלק הקליפות והחיצונים שמצד הרע ר"ל שמרומז במחלוקת' שהוא אותיות 'חלק' מות' ר"ל, וכל זה על ידי שהחזיק במחלוקת שלא לשם שמים, כי כשהאדם מחזיק בבחינת המחלוקת שהוא לשם שמים סוד מדת התפארת שמפאר ומרומם להשי' ת באהבה ויראה בהתכללות בזה הוא מגביר החסדים על הדינים:

¹¹ זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת בחוקתי דף קטו עמוד ב: כתיב ונתתי שלום בארץ הוא יסוד דאיהו שלמא דארעא שלמא דביתא שלמא דעלמא,

¹² זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת בחוקתי דף קיג עמוד ב דף קיד עמוד א: והשבתי חיה רעה מן הארץ דא חיה דזינא בישא לתנא ומאי איהי אגרת בת מחלת היא וכל סייעתא דילה

¹³ תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ה עמוד א: אמר רבי יצחק: כל הקורא קריאת שמע על מטתו, כאלו אווז חרב של שתי פיפות בידו שנאמר רוממות אל בגרונום וחרב פיפיות בידם.

¹⁴ רש"י: (ג) אם בחקתי תלכו - יכול זה קיום המצות, כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו, הרי קיום המצות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקותי תלכו, שתהיו עמלים בתורה:

¹⁵ תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ה עמוד א: אם בחקתי תלכו - אין אם אלא לשון תחנונים,

מהרש"א [חדושי אגדות]: ת"ר אם בחקותי תלכו אין אם אלא לשון תחנונים וכה"ל א"ל לו כו'. נראה דה"פ לפי שמלת אם בכל התורה כולה נאמר בלשון ספק ותלוי ויצאו מן הכלל כגון אם כופר וישת עליו ואם כסף תלוה כפרש"י בחומש ומצינו קרוב ללשון זה במבקש כמו אם יהיה אלהים עמדי וע"כ אמר דאם בחקותי תלכו לא תפרשהו בלשון ספק ותלוי כחברו בפרשה זו ואם לא תשמעו וגו' אך תפרשנו בלשון מבקש ותחנונים

¹⁶ שפתי כהן ויקרא פרשת בחוקתי: [כו, ג] אם בחוקתי תלכו וגו'. לפי שאלו היעודים ונתתי גשמיכם ונתנה הארץ וגו' הם יעודים גופניים ואינם סוף שכן כי השכר מצוות בהאי עלמא ליכא, כי עיקר השכר הוא לעולם הבא ואלו היעודים אינם אלא הכנות כדי שימצא עצמו פנוי כדי שיעשה המצוות ולא יהיה לו שום דבר שמעכבו ומטרידו מלעשותם, ובעשייתם יזכה לעולם הבא שהוא סוף השכר, לזה אמר אם, כל דאי אסמכתא וכו', לומר שאין זה סוף השכר שאמר:

בחקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם' וגו', הלא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא¹⁷, ומה זה שהבטיח שכרם בעולם הזה. ומה גם שעיון התורה הוא דבר גדול מאד, והבטחת הגשמים בעתם הוא שכר קטן מאד לערך גודל יקר עיון התורה.

וְיִרְאֶה לְבָאָר עַל דָּרַךְ שְׁפִירָשׁ בַּחפֶּץ ה' עַל מֵאֲמַר הַתְּנָא (בְּרֻכּוֹת כ"ב) מוֹדָה אֲנִי וְכוּ' שִׁשְׁמַת חֲלָקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמְּדַרְשׁ וְכוּ', שֶׁאֵי מִשְׁכִּים וְהֵם מִשְׁכִּימִים; אֵי מִשְׁכִּים לְדַבְרֵי תוֹרָה - וְהֵם מִשְׁכִּימִים וְכוּ', אֵי עֵמֶל וְהֵם עֵמֶלִים; אֵי עֵמֶל - וּמִקְבֵּל שְׂכָר, וְהֵם עֵמֶלִים - וְאֵינֵם מִקְבָּלִים שְׂכָר. וְהַקְשָׁה שֶׁהוּא כְּפֹל, שֶׁהִרִי דִּי בִּאמְרוּ 'אֵי מִשְׁכִּים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁכִּימִים לְדַבְרֵים בְּטָלִים, אֵי רֶץ לְחַיֵּי עוֹלָם הַבָּא וְהֵם רְצִימֵי וְכוּ', וּמִמִּילָא יִדְעִינָן שֶׁלְעֵמֶל תוֹרָה יֵשׁ קִיבּוּל שְׂכָר - וְלְעֵמֶל אֵין קִיבּוּל שְׂכָר. וְפִירֵשׁ הוּא ז"ל, כִּי הֵנָּה גַם הַעוֹבֵד ה' וְעוֹסֵק בְּתוֹרָה, מִן הַהֲכָרַח הוּא, שִׁיעֻסוֹק גַם בְּמַעַט דָּרַךְ אַרְץ לְהַחֲיוֹת אֶת נַפְשׁוֹ וּנְפֵשׁ בֵּיתוֹ; אֲמַנְסָה הַעוֹבֵד ה', גַּם בַּעַת שֶׁהוּא עוֹסֵק בְּעֵסְקִים לְצוּרֵךְ פְּרַנְסָתוֹ - עֵיקָר כּוֹוֹנָתוֹ הוּא בְּעֵסְקָה זֶה כְּדִי שִׁיחִיה לֹו מִמָּה לְהַתְּפַרְנֵס לְמַעַן יִמְצָא מִרְגוּעַ לְנַפְשׁוֹ לְעֵסְקָה אַחֵר כִּךְ בְּתוֹרָה, וְכֵל עֵסְקָה מִלְּאֲכָתוֹ הוּא עֵבּוֹר עֵסְקָה תוֹרָה, וְאֲדָם כֹּזֵה שְׁתוֹרָתוֹ קִבַּע וְעֵיקָרִית אֲצִלוֹ כִּשְׁהוּא מִשְׁכִּים לְקוּם בְּאַשְׁמורת הַבּוֹקֵר שֶׁאֵי עֵדִיין אֵינוֹ זְמַן עֵסְקָה לְעֵסְקָה בְּסַחֲוֵרָה - אִזּוֹ הוּא קוֹבַע לֹו הַעֵת הַהִיא לְתַלְמוּד תוֹרָה כְּדִי לְעַמּוּד אַחֵר כִּךְ בְּתַפִּילָה מֵתוֹךְ דְּבַרֵי תוֹרָה¹⁸. וְאַחֵר כִּךְ גַּם כֵּן כְּשֶׁמוֹכְרָח לְעֵסְקָה בְּעֵסְקֵי - מְכַל מְקוּם כֹּל כּוֹוֹנָתוֹ הוּא לְהַשְׁתַּכֵּר פְּרַנְסָתוֹ שִׁיכּוֹל לְעֵסְקָה בְּתוֹרָה, וּמִפְּנֵי זֶה הוּא מִקְבֵּל שְׂכָר גַּם עַל עֵמֶל וְטַרְחוֹ לְצוּרֵךְ פְּרַנְסָתוֹ, הַגַּם שֶׁהוּא עֵסְקָה שֶׁל רְשׁוֹת מִשָּׂא - וּמִתָּן - מֵאַחֵר שְׁכוֹוֹנָתוֹ לְמַעַן יִכּוֹל לְעֵסְקָה בְּתוֹרָה וּבְמִצְוֹת יֵשׁ לֹו קִיבּוּל שְׂכָר גַּם עַל הַעֵסְקָה שֶׁל רְשׁוֹת הַהוּא גַּם כֵּן, מְלַבֵּד שְׂכָר עֵסְקָה תוֹרָה. וְאוֹלָם יֵשׁ אֲנָשִׁים רִיקִים אֲשֶׁר אֵין שְׁמִים עַל לְבָבָם ה' וְתוֹרָתוֹ, וְכֵל מְגַמְתָּם בְּשִׁכְבָּם וּבְקוּמָם לְאַסּוּף הוּן רַב, וּמִבְּלִים בְּהַבֵּל כֹּל יְמֵיהֶם בְּחִמְדַּת תְּבֵל, וְזֶה מֵאוֹוִיִּים בְּבּוֹקֵר הַשַּׁכֵּם וְכֹל הַיּוֹם כּוֹלוֹ. הֵנָּה אֲדָם כֹּזֵה, אֵין לֹו בְּעֵמֶל שׁוּם שְׂכָר, וְאֲדַרְבָּה הַעֵסְקִים הַהֵם יִרְצוּהוּ אֵל הַבּוֹר לִירֵד לְבָאָר שַׁחַת. וְזֶהוּ כוֹנֵת הַתְּנָא אֵי עֵמֶל וְהֵם עֵמֶלִים פִּירוּשׁ, שֶׁאֵי עֵמֶל בְּמִלְּאָכָה וּבְעֵסְקִים כְּמוֹתָם, וְאֵף עַל פִּי כֵּן אֵי מִקְבָּל שְׂכָר עַל עֵמֶלִי, וְהֵם עֵמֶלִים וְאֵינֵם מִקְבָּלִים שְׂכָר מִפְּנֵי שֶׁאֵי מִשְׁכִּים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְכֹל מְגַמְתָּ עֵמְלֵי הִיא לְצוּרֵךְ עֵסְקָה תוֹרָה, וְהֵם שֶׁאֵין שְׁמִים לְבַלְעַמּוֹל לְצוּרֵךְ הַתְּכֵלִית הָאֲמִיתִי - לְכֵן תְּקַנְתֶּם לְמַפְּחֵי נְפִשׁ¹⁹, עַד כֵּאֵן דְּבַרֵי פִי חֲסָם חֵן.

ועל דרך זה הוא ביאור הכתוב גם כן **אם בחקותי תלכו** פירוש, שאם הליכתכם שאתם מתהלכים לעשות מלאכתכם להביא טרף לביתכם תהיה בשביל חקותי שהוא כדי שתוכלו לעסוק בתורה שלא מדוחק, ומלת בחקותי ביאורו בשביל חקותי, כמו 'בְּרִאשֵׁיתִי שְׁפִירָשׁוֹ חֲזִ"ל (ב"ר א א) בשביל ראשית. וזהו שפירש רש"י שתהיו עמלים בתורה פירוש, שהעמל שאתם עמלים לצורך פרנסה לא תהיה אלא בשביל התורה שתוכלו אחר כך לעסוק בתורה ולא תהיו טרודים בדאגת פרנסה, אז בעשותכם זאת - גם השם יתברך יעשה את שלו להזמין פרנסתכם בלי טורח²⁰. וזהו אמרו **ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה** שבראותו כי כונתכם רצויה בעמלכם כדי לעסוק בתורה על כן יברך את מעשי ידיכם שלא תצטרכו להטריד עצמיכם הרבה, ותוכלו לעסוק בתורה מתוך הרחבה²¹. וכמו שאמרו חז"ל (ברכות לב ב)²² על חסידים הראשונים 'מתוך שחסידיהם היו מלאכתן מתברכת', ולכן אמר 'אם' **בחקותי** בלשון ספק, מפני שאין זה חיוב דוקא לעסוק במשא ומתן, שהרבה עשו כרבי שמעון בן יוחאי ומלאכתן היתה נעשית על ידי אחרים²³, כרבי אלעזר בן חרסום, עולה ומתקן בידן, ודומיהן (יומא לה ב)²⁴.

¹⁷ תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לט עמוד ב: שכר מצוה בהאי עלמא ליכא; דתניא, רבי יעקב אומר: אין לך כל מצוה ומצוה שכתובה בתורה שמתן שכרה בצדה, שאין תחיית המתים תלויה בה

¹⁸ תלמוד ירושלמי מסכת ברכות פרק א הלכה א: למה קורין אותה בבית הכנסת אמר רבי יוסי אין קורין אותה בבית הכנסת בשביל לצאת ידי חובתו אלא כדי לעמוד בתפילה מתוך דבר של תורה.

¹⁹ איוב פרק כ: (כ) וְעֵינֵי רְשָׁעִים תִּכְלֶינָה וְמוֹסוֹ אֲבָד מִנְהֶם וְתִקְוָתָם מִפְּחֵי נְפִשׁ **רלב"ג**: מפח - דאגה ודאבון;

²⁰ ובזה מיושב דברי רש"י שתלכו ורמז על העמל בתורה לפי שהכוונה למי שעמל לפרנסתו כדי שיהיה עוסק בתורה, שגם העמל הזה יהיה נחשב כלימוד התורה ומיושב שאלת הראשונים על הבטחת הגשמים בעבור שיהיו עוסקים בתורה

²¹ תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לב עמוד ב: תנו רבנן: חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחוזרין ושוהין שעה אחת. וכי מאחר ששוהין תשע שעות ביום בתפלה, תורתן היאך משתמרת, ומלאכתן היאך נעשית? אלא מתוך שחסידיהם הם - תורתם משתמרת ומלאכתן מתברכת.

²² תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לה עמוד ב: תנו רבנן: ואספת דגנך, - מה תלמוד לומר - לפי שנאמר: לא ימוש ספר התורה הזה מפיו, יכול דברים ככתבן? תלמוד לומר: ואספת דגנך - הנהג בהן מנהג דרך ארץ, דברי רבי ישמעאל; רבי שמעון בן יוחאי אומר: אפשר אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורה בשעת הרוח, תורה מה תהא עליה? אלא: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי אחרים, שנאמר: ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'. ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום - מלאכתן נעשית על ידי עצמן, שנאמר: ואספת דגנך; ולא עוד, אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידן, שנאמר: ועבדת את אויבך וגו'. אמר אביי: הרבה עשו כרבי ישמעאל - ועלתה בידן, כרבי שמעון בן יוחאי - ולא עלתה בידן. אמר להו רבא לרבנן: במטותא מיניכו, בימי ניסן וביומי תשרי לא תתחזו קמאי, כי היכי דלא תטרדו במזוניכו כולא שתא. אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה ברבי אלעאי: בא וראה שלא כדורות הראשונים דורות האחרונים, דורות הראשונים עשו תורתן קבע ומלאכתן עראי - זו וזו נתקיימה בידן, דורות האחרונים שעשו מלאכתן קבע ותורתן עראי - זו וזו לא נתקיימה בידן.

²⁴ תלמוד בבלי מסכת יומא דף לה עמוד ב: תנו רבנן: עני ועשיר ורשע באין לדין, **לעני אומרים לו**: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר: עני הייתי וטרוד במזונותי אומרים לו: כלום עני היית יותר מהלך? אמרו עליו על הלל הזקן שבכל יום ויום היה עושה ומשכרן בטרפעיך, חציו היה נותן לשומר בית המדרש, וחציו לפרנסתו ולפרנסת אביו. פעם אחת לא מצא להשתכר, ולא הניחו שומר בית המדרש ללמוד תורה. פעם אחת מצאוהו עבדיו ועשו בו אנגריא. אמר להן: בבקשה מכם, הניחוהו שמעיה ואבטליון. אמרו: אותו היום ערב שבת היה, ותקופת טבת היתה, וירד עליו שלג מן השמים. כשעלה עמוד השחר אמר לו שמעיה לאבטליון: אבטליון אחי! בכל יום הבית מאיר, והיום אפל, שמא יום המעונן הוא? הציצו עיניהן וראו דמות אדם בארובה, עלו ומצאו עליו רום שלש אמות שלג. פרקוהו, והרחיצוהו, וסיכוהו, והושיבוהו כנגד המדורה. אמרו: ראוי זה לחלל עליו את השבת. **עשיר אומרים לו**: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אומר **עשיר הייתי וטרוד הייתי בנכסי אומרים לו כלום עשיר היית יותר מרבי אלעזר?** אמרו עליו **על רבי אלעזר בן חרסום שהניח לו אביו אלף עיירות ביבשה, וכנגדן אלף ספינות בים, ובכל יום ויום נוטל נאד של קמח על כתיפו ומהלך מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה.** פעם אחת מצאוהו עבדיו ועשו בו אנגריא. אמר להן: בבקשה מכם, הניחוהו ואלך ללמוד תורה! אמרו לו: חיי רבי אלעזר בן חרסום שאין מניחין אותך! **ומימיו לא הלך וראה אותן, אלא יושב ועוסק בתורה כל היום וכל הלילה.** רשע אומרים לו: מפני מה לא עסקת בתורה? אם אמר: נאה הייתי וטרוד ביצרי (היה) +מסורת הש"ס: [הייתי]+ אומרים לו: כלום נאה היית מיוסף? אמרו עליו על יוסף הצדיק: בכל יום ויום היתה אשת פוטיפר משדלתו בדברים, בגדים שלבשה לו שחרית לא לבשה לו ערבית, בגדים שלבשה לו ערבית לא לבשה לו שחרית. אמרה לו: השמע לי! אמר לה: לאו. אמרה לו: הריני חובשתך בבית האסורין. - אמר לה: ה' מתיר אסורים - הריני כופפת קומתך - ה' זקק כפופים, - הריני מסמא את עיניך - ה' פקח עורים. נתנה לו אלף ככרי כסף לשמוע אליה לשכב אצלה להיות עמה ולא רצה לשמוע אליה. לשכב אצלה - בעולם הזה, להיות עמה - לעולם הבא. **נמצא, הלל מחייב את העניים, רבי אלעזר בן חרסום מחייב את העשירים, יוסף מחייב את הרשעים.**